

TÍÐINDI

STRÍÐIÐ UM EINSAMALLA NÁTAN

Lítið mundi nátin grunað, tá hann royndi at sleppa sær á flog úr rókini í Saksunardali, at lagna hansara skuldi enda heilt í Føroya rætti, tvey ár seinni

Danjal av Rana

Tað var fyrst í septembur í 2016, at ein eldri maður úr Streymnesi fór koyrandi norður gjøgnum Saksunardal og varnaðist nátan, sum gekk í bønnum fram við vegin. Tað var nátatið, og maðurin gjørdi tí ikki mætari enn at hann leyp úr bilinum, gav nátanum eitt slag og kipti hann.

Á veg aftur í bilin mótir hann bóndanum, og hesin er ikki bliður. Hann vil vera við, at tá hann eigur jørðina, eigur hann eisini fuglin á bønnum, og tí eisini nátan. Hann vísir eisini á, at eldri maðurin ikki hevur spurt seg um loyvi at ferðast á sínari ogn.

Eldri maðurin vil ikki avhenda nátan og endin av tí heila verður, at bóndin melder mannin fyri brot á veiðulógina.

Fútin slepti málinum

Í fyrstu atløgu valdi fútin ikki at reisa ákæru í málinum, men bóndin kærði til ríkisákæran, sum segði, at lógin var greið, so málið skuldi roynast í rættinum. So í januar í ár bleiv ákæra reist móti manninum, og í gjár var málið fyri í rættinum.

Maðurin noktar seg sekan í broti á fuglaveiðilógina, men viðgekk, at hann hevði verið í Saksunardali eftir nátum. Hann vardi seg tó við, at tað var gomul siðvenja, at fólk úr Saksun, Hvalvík og

Streymnesi fóru inn í dalin at fáa sær eitt kók. Tað var ikki fyrr enn nú, at bóndin gjørdi vrøvl.

Fleiri vitni vóru hoyrd í málinum, staðkend fólk og sýslumenn, og ákæruvaldið hevði eisini spurt sýslumenn um landið, hvussu siðvenjan mundi vera á økinum.

Vanligt at fólk taka náta

Øll vóru tey samd um tað sama – vanligt var, at nátaveiðan var almenn, loyvd hjá tí, sum hevði hug. Gamaní er tað allarmesta av nátaveiðuni á havi og krevur tí ser-

staka útgerð, men summa staðni í landinum ber til at taka náta fram við vegum, í áum og á vøtnum.

Fleiri sýslumenn greiddu frá, at tað, teir vita um, er ikki vanligt at spyrja jørðáranan um loyvi at fara eftir náta, og Jacob Vestergaard, sýslumaður í Eysturoy og í Sandoy og fyrr eisini í Suðuroy, sigur, at meðan svartfuglurin var ogn hjá árananum, hevur tað altíð verið siðvenja, at øll kundu fara eftir náta, eisini í bjørgini, greiddi hann frá.

Nátaveiðan nógv økt

Bóndin segði seg vera

varugan við, at hetta var vanligt at gera, men helt fyri, at tað var nógv økt seinastu árin. Nú komu fólk alla staðni frá í bili at taka nátar í Saksunardali. Onkur teirra spurdu um loyvi, og hann plagdi at geva tað, men vildi fegin blíva spurdur.

Málið snýr seg lutvíst um lunnindi og lutvíst um atkomurætt. Lunnindi eru serrættindi, ið fylgja við jørð ella ogn. Er nátin at rokna sum lunnindi? Altso er loyvt at taka náta á jørðini hjá øðrum? Í Danmark og Noregi verða nøtir og ber ikki roknaði sum lunnindi

av uttargarðsjørð, men hvørja støðu hevur fuglurin í Føroyum? Svartfuglurin verður roknaður sum lunnindi, men verjin hjá manninum vil vera við, at tað er nátin ikki.

Lógin sigur rættiliga greitt, at eigarin av jørðini hevur rættin til grøði og lunnindi hennara, men siðvenjan hevur í øldir verið, at nátar kundi ein taka, segði eitt vitni úr Streymnesi.

So er tað spurningurin um atkomu. Hevði maðurin loyvi at vera á økinum, har hann tók nátan? Lógin sigur, at bóndin eigur at geva loyvi, um fólk skulu ferðast á jørðini innangarðs ella fara av bygðagøtuni uttargarðs.

Ikki samsvar millum siðvenju og lóg

Men aftur her er føroysk siðvenja ikki í samsvar við lógina. Sum vitnini greiddu frá, so var siðvenja, at um ein bar seg høvisliga at og ikki órógvandi, so var einki í vegin fyri at ganga á búi ella í haga, sum annar átti. Og um ein gjørdi okkurt, sum órógvandi, so fekk man tað at vita og rættaði seg eftir tí. Víst var eisini á, at nátaíðin liggur

eitt tíðspunkt, tá lítið annað hendir í føroysku náttúruni. Lombini verða lembd á vári, búrurin er mest sum allur sligin og heystfjöllini eru ikki byrjaði. Tí er ósannlíkt, at ein órógvur nakað við at ganga í búi ella í haga hesa ársins tíð.

Dómarin skal tí til at meta um, hvørt nýggjar lógirnar (hóast fuglaveiðulógin er frá 1954) seta til viks føroyska siðvenju á hesum økinum. Verjin vísti á, at hetta kann gerast torført, tí meðan nýggjar lógirnar eru bygdar á danska rættarskipan, eru gomlu lógirnar og siðvenjurnar ofta grundaðar í norskari lóg og rætti. Og júst innan landbúnað er greiður munur á hesum báðum rættarskipanunum.

Ákærin kravdi, at maðurin fekk 300 krónur í bót, sum samsvarar revsingini fyri stuldur, umframt at hann skal rinda bóndanum endurgjald fyri nátan. Verjin kravdi sjálvsagt fríðøming í málinum.

Tað er tó merkisvert, at tað skal taka tvey ár at greiða eina ósemju um ein náta. Hvussu hann gagnaðist sigur søgan einki um.